

مرکز تحقیقات ایرانیکا

اصفهان

گامی

عمر الکرما
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

امامزادگان

پیش‌کش علمی و دینی و اجتماعی آنان
در طول تاریخ

به قلم:

میرستید حاجت‌مواحد ابطحی اصفهانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امامزادگان و نقش علمی و دینی و اجتماعی آنان در طول تاریخ

نویسنده:

سید حجت موحد ابطحی

ناشر چاپی:

محب العترة الطاهرة

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	امامزادگان و نقش علمی و دینی و اجتماعی آنان در طول تاریخ
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۹	اهداء
۱۱	فهرست
۱۳	پیش گفتار
۱۴	انگیزهٔ هجرت امامزادگان از عراق و حجاز به ایران
۱۵	امامزادگان از پایه گذاران مکتب تشیع در ایران
۱۶	امامزادگان ، برجسته ترین فدائیان و قربانیان
۱۶	در راه اسلام و مکتب امامت
۱۷	نقش امامزادگان در نگهداری از نهضت حسینی
۱۷	مزارهای امامزادگان دزهای محکم مکتب امامت
۱۸	بارگاه امامزادگان ، میعادگاه پیروان مکتب اهل البیت (علیهم السلام)
۱۸	قهرمانان گمنام در راه آزادی و سعادت
۲۰	امامزادگان گمنام ، چراغ های نورافشان تاریخ
۲۰	شهادتگاه عزیزان خدا زیارتگاهشان
۲۱	گنبدها و مناره های امامزادگان
۲۱	پرچم های برافراشته بر فراز شهرهای شیعه
۲۲	احترام به امامزادگان نشانهٔ حقیقت طلبی
۲۲	و فضیلت خواهی ایرانیان
۲۲	اهمیت دادن مراجع تقلید به مزار امامزادگان (علیهم السلام)
۲۵	نقش شعائر حسینی در حفظ دین و مبارزه با مفسد جامعه
۲۶	سابقهٔ عزاداری و شعائر حسینی در تاریخ ایران

۲۸	بخشی از کتاب ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیه اصفهان
۲۹	پیش گفتار
۲۹	امامزادگان ، و عوامل نفوذ معنوی و اجتماعی آنها
۳۰	بارگاه هائی ملکوتی و باشکوه
۳۳	پاسخ به سؤالی قابل توجه
۳۳	اشاره
۳۳	۱. تأکید خداوند متعال ، و رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بر محبت أهل البيت (علیهم السلام)
۳۳	اشاره
۳۹	سخنی شیوا ، از علامه مجلسی
۴۰	۲. فضائل و کمالات ، و خدمات دینی و علمی و اجتماعی امامزادگان (علیهم السلام)
۴۰	اشاره
۴۰	۱. علم و دانش
۴۱	۲. مقامات معنوی
۴۲	۳. آثار و خدمات اجتماعی
۴۳	۴. مبارزه با ظلم
۴۵	درباره مرکز

امامزادگان و نقش علمی و دینی و اجتماعی آنان در طول تاریخ

مشخصات کتاب

شناسنامه کتاب

امامزادگان و نقش علمی و دینی و اجتماعی آنان در طول تاریخ

به قلم: میر سید حجت موحد ابطحی

ناشر: محب العترة الطاهرة:

تایپ و صفحه آرایی: مهدی آقابابایی

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: اربعین 1446 قمری، شهریور 1403 ش

بهاء:

صلوات و سلام بر چهارده معصوم: و تمامی امامزادگان:

ویراستار دیجیتال: محمد منصوری

ص: 1

اشاره

امامزادگان و نقش علمی و دینی و اجتماعی آنان در طول تاریخ

به قلم: میر سید حجت موحد ابطحی

ص: 2

این اثر نورانی به محضر مقدّس :

1. خاتم الانبیاء و افضل الرّسل حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) که همه امامزادگان از ذوی القربای آن حضرت و از ذراری آن بزرگوار می باشند .

2. امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) که امامزادگان عظیم الشان از نسل آن حضرت می باشند.

3. صدیقۀ کبری ، فاطمۀ زهرا (علیها السلام) که حلقۀ وصل امامزادگان ، با رسول مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) می باشند .

4. همه امامان معصوم (علیهم السلام) که ذراری آنها به عنوان امامزادگان لازم التعظیم ، در سراسر جهان پراکنده و ملجأ و پناهگاه مردم می باشند .

5. عموم امامزادگان لازم التعظیم که همانند ستارگان درخشان ، نورافشانی می کنند و راهنمای جستجوگران راه هدایتند

اهداء می گردد .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَحَبِيبِنَا وَطَبِيبِنَا

الَّذِي بُعِثَ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ، وَبَشِيرًا لِّلْمُذْنِبِينَ

مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ

وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْأَنْجَبِيِّينَ ، لَا سِيَّمًا

الْإِمَامِ الْمُنتَظَرِ ، وَالْوَلِيِّ الْمُنتَقَمِ

الْحُجَّاتَيْنِ الْحَسَنِ الْمَهْدِيِّ (عجل الله تعالى فرجه الشريف)

وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ مِنَ الْآنَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

آمِينَ آمِينَ آمِينَ

ص: 4

پیش گفتار. 7

انگیزه هجرت امامزادگان از عراق و حجاز به ایران. 8

امامزادگان از پایه گذاران مکتب تشیع در ایران. 9

امامزادگان ، برجسته ترین فدائیان و قربانیان در راه اسلام و مکتب امامت.. 10

نقش امامزادگان در نگهداری از نهضت حسینی. 11

مزارهای امامزادگان دژهای محکم مکتب امامت.. 11

بارگاه امامزادگان ، میعادگاه پیروان مکتب اهل بیت (علیهم السلام)..... 12

قهرمانان گمنام در راه آزادی و سعادت.. 12

امامزادگان گمنام ، چراغ های نورافشان تاریخ.. 14

شهادتگاه عزیزان خدا زیارتگاهشان. 14

گنبدها و مناره های امامزادگان. 15

پرچمهای برافراشته بر فراز شهرهای شیعه 15

احترام به امامزادگان نشانه حقیقت طلبی. 16

و فضیلت خواهی ایرانیان. 16

ص: 5

اهمیت دادن مراجع تقلید به مزار امامزادگان (علیهم السلام)..... 16

نقش شعائر حسینی در حفظ دین و مبارزه با مفسد جامعه. 19

سابقه عزاداری و شعائر حسینی در تاریخ ایران. 20

بخشی از کتاب ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمی اصفهان. 22

پیش گفتار. 23

امامزادگان ، و عوامل نفوذ معنوی و اجتماعی آنها 23

بارگاه هائی ملکوتی و باشکوه 24

پاسخ به سؤالی قابل توجه. 27

1. تأکید خداوند متعال ، و رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بر محبت اهل البیت (علیهم السلام)..... 27

سخنی شیوا ، از علامه مجلسی .. 33

2. فضائل و کمالات ، و خدمات دینی و علمی و اجتماعی امامزادگان (علیهم السلام)..... 34

1. علم و دانش ... 34

2. مقامات معنوی .. 35

3. آثار و خدمات اجتماعی .. 36

4. مبارزه با ظلم. 37

ص: 6

سال‌ها بود که در مشاهده زیارتگاه‌ها و حرم‌ها و بارگاه‌های عظیم و حیرت‌انگیز امامزادگان بزرگوار و عظیم‌الشأن که در سطوح مختلف و در اندازه‌های متفاوت دل‌ها را به خود جذب نموده و همانند شمعی فروزان پروانه‌ها را به دور خود جمع می‌نمایند تا آنجا که امکان‌اتی گسترده و وسیع (مادی و معنوی) در راه حفظ و توسعه و بهره‌برداری از آن مشاهده مشرفه، به کار گرفته می‌شود و مردم مخلصانه و مؤمنانه در راه آنها قدم بر می‌دارند و در نگهداری از آن مراکز نور و هدایت می‌کوشند، سؤالاتی برای مطرح می‌شد و در چرائی اینهمه اقدامات حیرت‌انگیز و گستردگی و استمرار این دلداگی‌ها، اندیشه و فکر مشغول بود و با خود می‌اندیشیدیم که این استمرار و گستردگی اقدام، حتماً به دلیل آثار و برکاتی است که از آن چهره‌های نورانی و آن پایگاه‌های خیر و برکت، دریافته‌اند و با عمق جان‌شان درک نموده‌اند. و لذا با تأملی در تاریخ گذشته ایران و اسلام و مکتب اهل‌البیت (علیهم‌السلام) و نقشی که امامزادگان بزرگوار و فداکار از خود به جای گذاشته‌اند به نکاتی برخورد کردم که در این مقاله در ضمن چند سر فصل توجه خوانندگان و علاقه‌مندان را به آنها جلب می‌نمایم.

انگیزه هجرت امامزادگان از عراق و حجاز به ایران

فشار و تهاجم حکام ستمگر اموی و عباسی بر سادات و ذراری رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) و امیرالمؤمنین (علیه السلام) در محیط پهناور عراق و حجاز از یک طرف، و حمایت و استقبال ایرانیان ستم کشیده و حق طلب، از طرف دیگر، آنان را به هجرت به سوی ایران تشویق می نمود و در عموم بخش های کشور پهناور ایران بالاخص طبرستان (مازندران امروز) و جرجان (گرگان) و خراسان و اصفهان و فارس و... پراکنده می شدند و با علم و دانش، تقوی و اخلاق، مبارزه و جهاد خود، در میان مردم فداکار و پاک سرشت ایران، جایگاهی مطلوب می یافتند و در زمان حیات خود پرچم هدایت و رهبری فکری و روحی و اخلاقی مردم را بر دوش می گرفتند و پس از وفات یا شهادت خود، در کنار مزار پر نور و برکت خود پایگاهی برای اجتماع مردم و محیطی برای ترویج دین و مکتب عدل و امامت، به وجود می آوردند که در طول تاریخ، به عنوان بزرگترین مرکز اختصاصی برای پیروان مکتب امیرالمؤمنین (علیه السلام) مورد بهره برداری تبلیغی و اجتماعی بوده است.

آری، امنیت نسبی که در محیط ایران، برای سادات و علویون، میسر بوده و از خطرات تعقیب های مأموران خبیث حکومت اموی و عباسی آنها را در امان می داشته، از یک طرف، و حمایت و پناه دهی

مردم آگاه و بصیر ایرانی از جانب دیگر، زمینه مهاجرت گسترده و دنباله دار علویون و سادات را، فراهم نموده بوده است.

امامزادگان از پایه گذاران مکتب تشیع در ایران

با ورود و مهاجرت فرزندان رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) به ایران و پراکنده شدن آنها در اکناف و نواحی گوناگون کشور و برخورد مستقیم آنها با مردم، به تدریج و با مرور زمان، از طریق بیان و عمل صالحی که آن بزرگواران نشان می دادند، و کرامات و معنویاتی که از آنها ظاهر می گشت، زمینه آشنایی مردم با مکتب اهل البیت (علیهم السلام) فراهم می گشت و مخصوصاً با مبارزات و مجاهدات حق طلبانه آنها با حاکمان جور، و ستمگران وابسته به حکومت ظالمانه اموی و عباسی و ...، ستمدیدگان و زجرکشیدگان، به طرفداری از امامزادگان بر می خواستند و در حمایت از افکار و اندیشه های آنها که از مکتب امامت سرچشمه می گرفت، می کوشیدند و در ترویج آن از هیچ وسیله ای دریغ نمی کردند و به تدریج فرهنگ تشیع رونق گرفت و زمینه حاکمیت مذهب شیعه در سطح گسترده و به صورت رسمی فراهم گشت که از دوره های حاکمیت ترکها و آل مظفر شروع می شد و در نهایت، در دوره صفویه و بعد از آن به کمال خود رسید.

ص: 9

خلافت غاصبین و حکومت بنی امیه، خطرناکترین ضربه ها را بر اسلام حقیقی و صراط مستقیم الهی وارد ساخت و از چهره تابناک اسلام وضعیتی نامطلوب و دور از فطرت پاک انسان ها عرضه نمود و لذا بسیاری از مردمان پاک طینت و حق طلب به تردید دچار گردیدند که آیا چگونه می تواند اسلام، دین حق و مکتب رهایی بخش برای بشریت باشد، ولی امامان معصوم (علیهم السلام) و به پیروی از آنها امامزادگان بزرگوار، به افشاگری می پرداختند و در راه بیان حقایق دین و مبارزه با ستمگران و حاکمان جور از هر وسیله ممکن استفاده می نمودند و در راه این مبارزه گاهی به شهادت می رسیدند و گاهی دچار زندان و تبعید می شدند و گاهی به ناچار، آواره شهرها و بیابان ها می گردیدند و چه بسا در گمنامی و آوارگی جان می سپردند، ولی پرده از چهره کریه و زشت جباران و ستمگران غاصب و دشمن اسلام بر می داشتند، و قداست اسلام و نورانیت احکام آن و حقانیت مکتب عدل و امامت را در معرض افکار و اندیشه های حق جویان قرار می دادند، بنابراین آنها برجسته ترین فدائیان در راه حفظ اعتبار دین اسلام و مکتب تشیع می باشند.

نقش امامزادگان در نگهبانی از نهضت حسینی

امامزادگان بزرگوار، به پیروی از قیام عاشورا و نهضت سیدالشهدا (علیه السلام) جرأت یافتند که بر علیه ستمگران قیام کنند و به مبارزه پردازند و از طرف دیگر، از نهضت امام حسین (علیه السلام) و مکتب آن حضرت دفاع کنند و پرچم قیام بر علیه ستمگران را برافراشته دارند و در حقیقت نگهبان و حافظ ارزش های مکتب شهادت و نهضت عاشورا باشند و شعله های شور و سوز و عشق را در دلها برافروخته نگهدارند و با فرهنگ سازی در جوامع گوناگون، برنامه های متنوع عزاداری را در جای جای شهرها و اجتماعات حفظ نموده و گسترش دهند.

مزارهای امامزادگان دژهای محکم مکتب امامت

در طول تاریخ و بالخصوص در دوره های تهاجم دشمنان به پایگاه های اجتماعی و مراکز تبلیغی شیعه، همانند مساجد، مدرسه ها و دارالسیّاده ها، مزارات امامان و امام زادگان، پناهگاهی بوده است که دلباختگان را به سوی خود جذب می نموده و در جوار آن به طور مخفیانه اجتماع می نموده اند و با روح مقدّس آنان پیمان وفاداری و مقاومت می بسته اند و از پاشیدگی و نابودی جریان فکری و مبارزاتی شیعه، جلوگیری می نموده است و در حقیقت، دژهای محکم و قلعه های نفوذ ناپذیری است که در سخت ترین بحران های تاریخی، در حفظ و نگهداری مکتب، و

راهنمایی راه جویان به سوی مذهب شیعه، نقش حیاتی و اساسی ایفا نموده است.

بارگاه امامزادگان، میعادگاه پیروان مکتب اهل بیت (علیهم السلام)

با اقامتی یک روزه در یکی از حرم‌ها و بقعه‌های امامزادگان عظیم الشان، همانند حضرت زینب (علیها السلام) و حضرت رقیه (علیها السلام) در شام و حضرت ابالفضل (علیه السلام) و آقا سید محمد (علیه السلام) در عراق، و حضرت معصومه (علیها السلام) و حضرت عبدالعظیم (علیه السلام) و حضرت احمد بن موسی (علیه السلام) شاهچراغ در ایران و تماشای چهره‌ها و برخوردهای زائران، به خوبی متوجه می‌شویم که، عرب، فارس، ترک، ترکمن، بلوچ، کرد، لر و... و همچنین تحصیل کرده‌های دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیّه، برجستگان اجتماعی و اقتصادی و سیاسی جامعه‌ها، اقشار عمومی و گسترده‌ملت‌ها از همه‌کشورها، برگرد حرم و مزار یک امامزاده بزرگوار اجتماع کرده و با یکدیگر آشنا شده و ارتباط برقرار می‌سازند و در یک کلام، در میعادگاهی معنوی و الهی، با ایمان و اعتقادی عمیق و پاک، با یکدیگر آشنا و مرتبط می‌گردند.

قهرمانان گمنام در راه آزادی و سعادت

بسیاری از امامزادگان عظیم الشان، در سراسر کشور ایران، قهرمانان گمنام و مظلومی هستند که در راه آزادی انسانها از شرور ستمگران اموی

و عباسی و ... و سعادت‌مندی آنها در مسیر پیروی از مکتب اهل البیت (علیهم السلام) غریبانه و مظلومانه جان سپرده و یا به شهادت رسیده اند و سال ها بدون نام و نشان ، در قبرستانی در زیر خاک ها مدفون بوده اند تا آنکه در اثر حادثه ای یا عنایت و کرامتی ، نام و نشانی از آنها به دست آمده و یا حتی بدون نام مشخصی ، فقط با عنوان امامزاده عبدالله (بنده خدا) یا امامزاده غریب ، یا امامزادگان هفده تن ، یا امامزاده صالح (بنده شایسته) و ... مورد توجه قرار گرفته و قبور مطهرشان ، زیارتگاه شده است . آری ، این دسته از امامزاده ها ، قهرمانان گمنام و فداکاران ناشناس و شهدای بزرگ ناشناخته ای هستند که اگر نبود نورانیت روح و مقام قرب معنوی و عنایت خاص خداوندی به آنها ، در تاریکی های تاریخ گم می شدند و در جمع فراموش شدگان ، اثری از آنها باقی نمی ماند ولی عظمت روح و مقام و منزلت معنوی آنها در نزد پروردگار ، دل ها را مجذوب آنها نموده و قبور آنها را آباد نموده ، و دشمنان و بدخواهان و جاهلان به حق آنها را مخدول نموده است که (يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ).(1)

ص: 13

امامزادگان گمنام، چراغ های نورافشان تاریخ

امامزادگانی را می شناسیم که شجره نامه مشخصی ندارند و نام و نشان آنها را کسی نمی شناسد و چگونگی انتساب آنها به شجره طیبه نبوت و امامت، و دلیل هجرت و چگونگی وفات یا شهادتشان را کسی نمی داند ولی در اثر کرامات روشن و مکرر، و رؤیاهای عجیبه و افشاگر و تجلیات مبرهن و مسلم، عظمت آنها بر ملا- گردیده و دل ها به سوی آنها و مزارشان کشیده شده است و همانند چراغی که هیچ خصوصیتی از آن شناخته نشده، جز اینکه نورافشانی نموده، و پرتو افکنی دارد و فضای اطراف خود را روشن نگه می دارد، مردم را به سوی خود جذب می نماید.

شهادتگاه عزیزان خدا زیارتگاهشان

در همان سرزمین و مکان مقدسی که خون پاک و مقدس امامی یا امامزاده ای بر زمین ریخته است و شهیدان راه آزادی و عدالت و انسانیت در خون خود غلطیده اند، انسان های حق طلب و عدالت خواه و حقیقتجو، به زیارت آمده و آن مکان مقدس را زیارتگاه نموده و بوسه باران کرده اند و در حقیقت، شهادتگاه امامان و امامزادگان، زیارتگاهشان شده، و پاکان و دلدادگان حق و عدالت، به آنجا پناه آورده و دل سپرده اند و عشق و علاقه، و دوستی و وفاداری خود را ابراز داشته اند، و آنجا را پناهگاه معنوی خود قرار داده اند و آن شهیدان پاکباخته را در کانون اعتقاد و

ارادت خود جای داده و همواره در گرامی داشت یاد و خاطره فضائل و مناقب، و جهاد و ایثارگری آنها، از هیچ کوششی دریغ نکرده اند.

گنبدها و مناره های امامزادگان

پرچم های برافراشته بر فراز شهرهای شیعه

در مسافرت های هوائی و نیز در گشت و گذار در خیابان های شهرها، گنبدها و مناره های امامان و امامزادگان (علیهم السلام) همانند پرچمی برافراشته، جلوه گری می کند و تماشاگر را به پایگاه اعتقادی و فرهنگی جامعه هدایت می کند و سمت و سوی فکری و گرایشات روحی مردم را مشخص می نماید و نشان می دهد که ملت، بر مبنای چه نوع تفکر و اندیشه و دین و مذهبی، زندگی می نمایند و وابستگی های روحی و تاریخی آنان به کدام آئین و مسلکی می باشد.

و به همین جهت است که در دستورات ائمه معصومین (علیهم السلام) تأکید و ترغیب در زیارت امامان و امامزادگان و تعمیر قبور آنان، انجام گرفته و در مقابل، دشمنان شیعه در تضعیف و تخریب این مراکز بزرگ تلاش نموده و می نمایند و در کم رنگ نمودن این نوع از پایگاه های دینی و کم اثر نمودن نقش سازنده آنها کوشش می نمایند.

با توجه به اینکه ، امامزادگان مورد توجه ایرانیان ، چهره هایی برجسته در علم و فضیلت ، اخلاق و معنویت ، ایثار و فداکاری بوده اند و در پیشگاه خداوند متعال از مقام و منزلتی والا و برجسته برخوردار بوده اند ، به خوبی در می یابیم که ملت ایران ، مردمی فضیلت دوست ، دانش طلب ، طرفدار ارزش های متعالی الهی و معنوی ، قدرشناس و سپاسگزار بوده اند و بدین جهت ، حتی در زمانی که نماینده های حکام اموی و عباسی و ... ، پست های حساسی را در ایران بر عهده داشته اند ، مردم ایران علاقه و حمایت و ارادت خود را نسبت به امامزادگان (در زمان حیاتشان) و نسبت به قبور و مزاراتشان (پس از وفات یا شهادتشان) دریغ نمی داشته اند و با همه مشکلات و خطراتی که در برداشته است ، مسیر فکری و عملی خود را در یاری آنها تغییر نمی داده اند .

اهمیت دادن مراجع تقلید به مزار امامزادگان (علیهم السلام)

در طول تاریخ شیعه ، از دوره امامان معصوم (علیهم السلام) تا زمان رهبری و زعامت علماء و مراجع تقلید ، اهتمام به آبادسازی حرم ها و رفت و آمد به سوی آن پایگاه های ایمان و هدایت ، مورد توجه و تأکید بوده است چنانچه در حدیث نورانی امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) آمده است .

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) خطاب به امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند :

« يَا أَبَا الْحَسَنِ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ قَبْرَكَ وَقَبْرَؤُدَيْكَ بِقَاعاً مِنْ بَقَاعِ الْجَنَّةِ وَعَرْصَةً مِنْ عَرْصَاتِهَا وَإِنَّ اللَّهَ جَعَلَ قُلُوبَ نَجَبَائِهِ مِنْ خَلْقِهِ وَصَفْوَتِهِ مِنْ عِبَادِهِ تَحِنُّ إِلَيْكُمْ وَتَحْتَمِلُ الْمَذَلَّةَ وَالْأَذَى فِيكُمْ فَيَعْمُرُونَ قُبُورَكُمْ وَيَكْثُرُونَ زِيَارَتَهَا تَقَرُّباً مِنْهُمْ إِلَى اللَّهِ وَمَوَدَّةً مِنْهُمْ لِرَسُولِهِ أُولَئِكَ يَا عَلِيُّ الْمَخْصُوصُونَ بِشَفَاعَتِي وَالْوَارِدُونَ حَوْضِي وَهُمْ زُؤَارِي غَدَاً فِي الْجَنَّةِ يَا عَلِيُّ مَنْ عَمَرَ قُبُورَكُمْ وَتَعَاهَدَهَا فَكَأَنَّمَا أَعَانَ سُلَيْمَانَ بْنَ دَاوُدَ عَلَى بِنَاءِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَمَنْ زَارَ قُبُورَكُمْ عَدَلَ ذَلِكَ لَهُ ثَوَابٌ سَبْعِينَ حِجَّةً بَعْدَ حِجَّةِ الْإِسْلَامِ وَخَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ حَتَّى يَرْجِعَ مِنْ زِيَارَتِكُمْ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ فَأَبْشِرُوا وَبَشِّرُوا أَوْلِيَاءَكُمْ وَ مُحَبِّبِكُمْ مِنَ النَّعِيمِ وَفِرَّةِ الْعَيْنِ بِمَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ وَ لَكِنَّ حُثَالَةً مِنَ النَّاسِ يُعَيِّرُونَ زُؤَارَ قُبُورِكُمْ بِزِيَارَتِكُمْ كَمَا تُعَيِّرُ الزَّانِيَةَ بِزَانِهَا أُولَئِكَ شِرَارُ أُمَّتِي لَا تَنَالُهُمْ شَفَاعَتِي وَلَا يَرِدُونَ حَوْضِي ؛

ای ابا الحسن! خداوند قبر تو و قبور فرزندان را، بقعه ای از بقاع بهستی و قطعه ای از قطعات جنات قرار داده است. خداوند دل های نجیبان و برگزیدگان بندگان بندگانش را به طرف شما گرایش داده است، آنها جهت تقرب به خداوند و محبت به رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)، در راه رسیدن به قبور شما هر ذلت و اذیتی را بر خود هموار می کنند و فراوان به زیارت

قبر شما می آیند، آنها از ویژه افرادی هستند که به شفاعت من راه یافته و به حوض من وارد می شوند. آنها در بهشت، به زیارت من نائل خواهند شد.

یا علی! کسانی که در آبادی قبور شما تلاش کنند و ملتزم به زیارت شما باشند، همانند کسانی هستند که در ساختن بیت المقدس مددکار حضرت سلیمان بن داوود⁸ باشند. آنان که قبور شما را زیارت کنند، همانند کسانی هستند که بعد از حَجَّة الاسلام، هفتاد حج به جا آورده باشند و به هنگام بازگشت از زیارت شما، از گناهان پاک می شوند مانند روزی که از مادر متولد شده اند.

ای علی! دوستان و دوستانانت را بشارت بده به نعمت هایی که چشمی ندیده، و گوشی نشنیده و بر قلب بشری خطور نکرده است و لکن افراد پست و فرومایه ای زائران قبور شما را نکوهش می کنند، گویی به گناه ناشایستی دست یازیده اند، آنها بدترین امت من هستند، شفاعت من به آنها نمی رسد و بر حوض من وارد نمی شوند. «(1)

و یک سیر اجمالی در فتواها و عملکردهای علماء بزرگ و پرچمداران دین و مذهب به وضوح نشان می دهد که آبادسازیِ ساختمانی، و رونق

ص: 18

1- . تهذیب الاحکام، ج6، ص 22؛ بحار الانوار، (چاپ بیروت)، ج97، ص 121 .

بخشی با زیارت و اجتماع و تکریم، مورد توجه کامل و اهتمام فراوان آنها بوده است، چنانچه علامه مجلسی¹ در این زمینه می فرماید:

ثُمَّ اعْلَمَنَّ أَنَّ الْمَشَاهِدَ الْمَنْسُوبَةَ إِلَى أَوْلَادِ الْأَيْمَةِ الْهَادِيَةِ وَالْعِتْرَةِ الطَّاهِرَةِ وَأَقَارِبِهِمْ (صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ) يُسَدُّ تَحَبُّبَ زِيَارَتِهَا وَالْإِلْمَامُ بِهَا، فَإِنَّ فِي تَعْظِيمِهِمْ، تَعْظِيمَ الْأَيْمَةِ وَتَكْرِيمَهُمْ...؛

بدان که، مشهدا (و مزارها) بی که نسبت داده شده است به اولاد امامان و پیشوایان، و عترت پاکیزه (پیامبر) و نزدیکان و خویشان ائمه معصومین (علیهم السلام)، همانا مستحب است زیارت کردن آنها، و توجه و قصد آنها، زیرا تعظیم آن امامزادگان، تعظیم ائمه، و تکریم امامان معصوم (علیهم السلام) می باشد (و هرگونه تجلیلی درباره آن زادگان امام، تجلیل و بزرگداشت از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و امامان معصوم (علیهم السلام)، به شمار می رود)⁽¹⁾.

نقش شعائر حسینی در حفظ دین و مبارزه با مفاسد جامعه

با تجربه طولانی و گسترده ای که در طول قرن ها به دست آمده، ثابت شده است که در میان مردم دنیا بالاخص ایرانیان، با توجه به فرهنگ غنی و عواطف و احساسات پاک و لطیفی که دارا می باشند، شعائر حسینی و سوز و گداز و اشک روانی که در مصائب جانسوز امام حسین (علیه السلام) و

ص: 19

1- . بحار الأنوار، ج 102، ص 273، (باب آداب زیارة أولاد الأئمة). ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمی اصفهان، ج 1، ص 153.

عزیزانشان دارند، نقش بسیار مؤثری در حفظ ارزش های دینی و اخلاقی در جامعه دارد و چه بسیار نابسامانی های اجتماعی و روحی که بدین وسیله تخفیف یافته و یا از بین می رود و در مبارزات اجتماعی بر علیه ستم و ستمگری و فساد و تباهی، نقش حیاتی و غیر قابل انکاری را دارا می باشد و بدین جهت اندیشمندان و مصلحان و دلسوزان جامعه ایرانی، همیشه در حفظ شعائر حسینی کوشیده، و در این زمینه از نیروهای مادی و معنوی و علمی و فرهنگی جامعه، سرمایه گذاری کرده اند و خود و جامعه را از برکات گسترده و عمیق و فراوان آن، بهره مند ساخته اند و در مبارزه با مفاسد و ترویج ارزش های اخلاقی و پاکسازی جامعه از بدی ها و زشتی ها، استفاده نموده اند.

سابقه عزاداری و شعائر حسینی در تاریخ ایران

سابقه عزاداری بر سالار شهیدان ابی عبدالله الحسین (علیه السلام) و توجه دادن انسان ها به مظلومیت آن حضرت، در میان ایرانیان به زمان شهادت آن مظلوم بر می گردد و لذا در جریان ساختن اولین ساختمان بر قبر مطهر آن حضرت، ایرانی ها با شیعیان کوفه همکاری داشتند و در نهضت های ضد اموی و عباسی، شعار «یا لثارات الحسین» در میان ایرانیان که در زیر لوای امامزادگان عظیم الشان (علیهم السلام) قیام می کردند، رایج و مرسوم بود تا آنکه در زمان آل بویه که از طرفداران پرتلاش و پرجوش مکتب اهل

البیت (علیهم السلام) بودند، ساختن گنبد و بارگاه بر مزار امام حسین (علیه السلام) و به راه انداختن دسته جات عزاداری حسینی و بزرگ شمردن عاشورا در متن برنامه های آنها قرار گرفت و شیعیان در شهرهای گوناگون، و در بازارها و معابر عمومی و مجامع مردمی، با پرچم های عزا و حرکت دادن دسته جات بزرگ، به عزاداری بر سالار شهیدان (علیه السلام) می پرداختند. (1)

و جالب تر آنکه در زمان سلجوقیان در اوج قدرت اهل تسنن در اصفهان، خواجه ابومنصور، معروف به ابن ماشاده متوفای 536 قمری، که فقیهی مفسر و واعظ بوده، و از علماء و پیشوایان برجسته و مشهور شافعیان به شمار رفته، مراسم عزاداری امام حسین (علیه السلام) را به طور رسمی و علنی برگزار می کرده، تا آنجا که عبدالجلیل قزوینی می نویسد: خواجه ابومنصور ماشاده، به اصفهان که در مذهب سنت در عهد خود مقتدا بوده است، هر سال این روز (روز عاشورا) این تعزیت، به آشوب و نوحه و غریو داشته اند، و هر که رسیده باشد، دیده و دانسته باشد و انکار نکند. (2)

ص: 21

-
- 1- . برای آشنایی بیشتر با این قسمت، به کتاب ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیة اصفهان، ج 1، ص 114-112 و نیز کتاب آل بویه و اوضاع زمان ایشان، از ص 450-482 مراجعه شود.
 - 2- . کتاب نقض، ص 371، از انتشارات انجمن آثار ملی.

و با گذشت زمان، عزاداری و شعائر حسینی تداوم یافته، تا آنکه از دوره صفویه تا دوران معاصر (به استثنای برخی از سال‌ها همانند دوره حکومت طاغوتی پهلوی اول) ملت ایران در بزرگداشت و برپائی مراسم عزاداری و انواع شعائر حسینی، حد اعلای کوشش و اقدام را داشته‌اند تا آنجا که در سال جاری (1329 شمسی) که نوروز باستانی مصادف با ایام محرم و عاشورای حسینی بود، آنچنان در بزرگداشت شعائر حسینی و برپائی مراسم عزاداری و حرکت دستجات عزاداری و اطعام و اجتماع کوشیدند که نه تنها از نظر کمیت و کیفیت بی نظیر بود، بلکه آثار نوروز و مراسم سال نو و دید و بازدیدهای رایج همه و همه منتفی گردید و حفظ حرمت عاشورا و رعایت ادب نسبت به عزای حسینی در همه اقشار جامعه و عموم خانواده‌ها، تحقق یافت.

بخشی از کتاب ریشه‌ها و جلوه‌های تشیع و حوزه علمیة اصفهان

و هم اکنون برای تکمیل فائده در زمینه بحث درباره امامزادگان (علیهم السلام) بخشی از کتاب «ریشه‌ها و جلوه‌های تشیع و حوزه علمیة اصفهان»⁽¹⁾ که در رابطه با امامزادگان است را عیناً در اختیار علاقه‌مندان و پژوهشگران قرار می‌دهیم:

ص: 22

1- ریشه‌ها و جلوه‌های تشیع و حوزه علمیة اصفهان، جلد اول از صفحه 145 تا صفحه 157 به قلم نگارنده.

قبل از آن که به معرفی برخی از امامزادگان مدفون در منطقه اصفهان بپردازیم، و اشاره ای به شمار فراوان آنها، در مجموع شهر و حومه این شهر تاریخی بنمائیم، مقدمه ای را درباره نقش امامزادگان در طول زمان، و در عموم بلاد، و نیز علل و عوامل نفوذ معنوی و اجتماعی آنها، تقدیم خوانندگان عزیز می‌نمائیم، امید است برای آگاهی نسبت به عظمت و آثار و برکات آن عزیزان خدا و رسول مفید باشد، و برای این کمترین (نویسنده حقیر و نیازمند شفاعت رسول الله و ائمه معصومین و خاندانشان (علیهم السلام)) ذخیره ای باشد، برای روزی که در باره آن گفته شده:

(يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ) (1)

امامزادگان، و عوامل نفوذ معنوی و اجتماعی آنها

با مطالعه تاریخ اسلام و مسلمین، و بررسی تاریخ بلاد و مراکز بزرگ تمدن و قدرت مسلمین، می‌یابیم که فرزندان پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و امامزادگان (علیهم السلام)، از نفوذ معنوی و اجتماعی فراوانی برخوردار بوده‌اند، و با این که قدرت های طاغوتی بسیار خطرناکی، همانند: امویان و عباسیان، در طول چندین قرن، و در عموم بلاد اسلامی، در سرکوبی علویان و فاطمیان (سادات

ص: 23

و ذراری رسول خدا و علی مرتضی و فاطمه زهراء (علیهم السلام) از هیچ گونه وسیله ای (اعمّ از نظامی و سیاسی و اقتصادی و تبلیغی) صرف نظر نمی کرده اند ، و همیشه در میدان های نبرد و در زندان ها ، و نیز در صحنه های اجتماعی ، به قلع و قمع و منزوی ساختن آنها ، همّت می گماشته اند ، ولی با این حال در کشورهای حجاز ، مصر ، عراق ، ایران ، سوریه ، لبنان و ... ، هزاران هزار بقعه مورد توجه ، و صحن و سرای باشکوه ، و گنبد و مناره جالب توجه ، با عنوان : « امامزاده » یا « آستانه » یا « مقام » یا « مقبره » یا « بقعه » ملاحظه می شود که گروه گروه ، و دسته دسته ، زائرین را از راه های دور و نزدیک ، به خود جذب می نماید ، و محلّ اجتماع دل های با ایمان ، و قلب های با صفا ، و عاطفه های دینی ، می باشد .

بارگاه هائی ملکوتی و باشکوه

آستانه مقدسه بانوی بزرگ تاریخ اسلام و اهل البيت (علیهم السلام)، حضرت زینب (علیها السلام) در مصر ، و نیز آستانه مقدسه نفیسه خاتون (علیها السلام)، در همان کشور ، و صحن و بارگاه عظیم دیگری ، به نام حضرت زینب (علیها السلام) در شام (سوریه) ، و هم چنین ، حرم و مقام بسیار مجلل حضرت رقیه (علیها السلام) در شام ، و مقامات متعلّق به اهل البيت (علیهم السلام) در باب الصغیر شام (دمشق ، مرکز حکومت امویان) و زیارتگاه های بسیار فراوان

سادات و امامزادگان، در کشور عراق، و صحن و سرای بسیار عجیب و شگفت انگیز حضرت معصومه (علیها السلام) در قم، و بارگاه چشم گیر و بزرگ حضرت عبد العظیم (علیه السلام) در شهر ری، و صحن و بارگاه مجلل حضرت أحمد بن موسی (شاه چراغ) در شیراز، که هر کدام از این زیارتگاه های با شرافت، نمایشگاهی است بزرگ از هنر، ابتکار، سلیقه، صنعت، ایمان و اعتقاد و عواطف پاک هزاران هزار معمار، خطاط، استاد کار بنا، حجّار، گچ بُر، نقاش، کاشی کار، طراح و...، و اثری است بزرگ، از روح ایثار، جود و بخشش و فداکاری مردان و زنان با ایمانی که، در راه حفظ آثار عزیزان خدا و رسول (صلی الله علیه و آله و سلم)، از هیچ گونه انفاق و نیکوکاری، دریغ نکرده اند، و سرمایه و ثروت غیرقابل احصائی را، در راه حفظ و نگهداری این مکان های مقدّس، و تجلّی و شکوه این بارگاه های ملکوتی، به مصرف رسانیده و خرج کرده اند.

آری، در هر شهر بزرگ و کوچک، یا هر روستا و ده، و هر دشت و صحرائی قدم بگذاری، امامزاده هائی می بینی که نه تنها صحن و سرای مورد توجّه، و زائر و هوادار فراوان دارند، بلکه در بعضی از شهرها، رقم این امامزاده ها به ده ها می رسد، و در بعضی موارد، صحن و سرا، و گنبد و مناره و ضریح و رواق یک امامزاده، از دیدنی ترین آثار و بناهای آن شهر، و شکوه و جلال آن، در آن شهر، بی نظیر و بی مانند است، و

اجتماع مردم در آن صحن و سرا، از بزرگ ترین اجتماعات آن شهر و دیار می باشد، و باصفا ترین دل ها، و شیفته ترین قلب ها، در آن اجتماعات بزرگ، گرد هم می آیند، و پاک ترین زمزمه ها، و عمیق ترین ناله ها، و پرسوزترین مناجات ها را، در جوار آن امامزاده سر می دهند، و به پرستش حق و انس با اولیای او، می پردازند.

چه بسیار لذت بخش و روح افزاست، ساعت های زیارت و دعا و سوز و گداز در حرم حضرت ابا الفضل العباس (علیه السلام) در کربلا، و حرم حضرت زینب و حضرت رقیه (علیها السلام) در سوریه، و حرم حضرت معصومه (علیها السلام) در قم، و حرم حضرت عبد العظیم (علیه السلام) در شهر ری، و حرم حضرت احمد بن موسی (علیه السلام) در شیراز، و نیز هر کدام از حرم های یادگارهای رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)، در گوشه و کنار بلاد اسلام، که در هر کدام از آنها، ستاره های فروزان به خاک افتاده، و در زمین فرو رفته است، چنانچه دعبل خزاعی در اشعار (مدارس آیات) خود اشاره نموده، و در محضر امام علی بن موسی الرضا (علیه السلام) خوانده است که:

أَفَاطِمُ قَوْمِي يَا بِنْتَ الْخَيْرِ فَأَنْدُبِي *** نُجُومَ سَمَاوَاتٍ بِأَرْضِ فَلَاتٍ

یعنی: ای فاطمه زهراء (علیها السلام) وای دختر بهترین ها، برخیز و ندبه و گریه کن، بر ستاره های آسمان (فضیلت) که در زمین بی آب و علف و صحرای خشک، افتاده اند.

اشاره

در اینجا سؤالی را مطرح می‌نمائیم که، دلیل این مطالب چیست؟ چرا آن همه دشمنی، امامزادگان را از صفحه تاریخ حذف ننموده؟ و چرا این همه عظمت، در طول چهارده قرن، به نمایش درآمده است؟ و جواب این سؤال را در دو قسمت خلاصه می‌نمائیم.

1. تأکید خداوند متعال، و رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بر محبت اهل البيت (علیهم السلام)

اشاره

اولین دلیل این همه عظمت، دستورهایی است که در قرآن مجید و کلمات رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)، برای مودت ذوی القربی، و محبت نسبت به اهل البيت (علیهم السلام) و حمایت از ذراری رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) عموماً، و نیکان آنها بالخصوص، وارد شده است، که ذیلاً به چهارده مورد از آنها، اشاره می‌نمائیم:

1. (قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى)؛ (1)

یعنی: ای پیامبر! بگو از شما اجر و مزدی نمی‌خواهم، جز اظهار دوستی درباره نزدیکانم.

2. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ أَجْرَتِي عَلَيْكُمْ، الْمَوَدَّةَ فِي أَهْلِ بَيْتِي وَإِنِّي سَأَلْتُكُمْ غَدًا عَنْهُمْ، فَمَنْخَفْتُ بِكُمْ فِي الْمَسْأَلَةِ؛ (2)

ص: 27

1- . شوری / 23.

2- . شرف النبی از ابوسعید خرقوشی، ص 252.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: همانا، خداوند مزد مرا بر شما، دوستی اهل بیت من قرار داده، و من فردای قیامت، در باره آنها از شما سؤال می کنم، و در این سؤال، اصرار و إلحاح خواهم نمود.

3. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): أَيُّمَا رَجُلٍ صَنَعَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ وُلْدِي صَنِيعَةً، فَلَمْ يُكَافِئْهُ عَلَيْهَا، فَأَنَا الْمُكَافِيءُ لَهُ عَلَيْهَا. (1)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر مردی که به یکی از فرزندان من خدمتی نیکو نمود، و آن فرزند، پاداش آن را نداد، من پاداش آن عمل نیک را (به آن مرد نیکوکار) خواهم داد، و جبران خواهم نمود.

4. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): أَكْرَمُوا ذُرِّيَّتِي، الصَّالِحِ اللَّهِ وَ الطَّالِحِ لِي. (2)

رسول خدا فرمودند: گرامی دارید ذرّیه مرا، صالح (آنها) را برای خدا، و بد (آنها) را، برای خاطر من.

5. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): أَكْرَمُوا أَوْلَادِي، الصَّالِحُونَ لِلَّهِ، وَ الطَّالِحُونَ لِي. (3)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: گرامی دارید اولاد مرا، شایستگان آنها را برای خدا، و ناشایستگان آنها را، برای من.

ص: 28

1- . أمالی شیخ طوسی، ج 1، ص 365؛ بحار الأنوار، ج 6، ص 225.

2- . جامع الأنساب روضاتی، ص 54، به نقل از سراج الأنساب.

3- . جامع السعادات، ج 2، ص 214؛ جامع الأخبار، ص 166؛ جامع الأنساب، ص 54.

6. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): أَرْبَعَةٌ أَنَا لَهُمْ شَفِيعٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، الْمُكْرِمُ لِذُرِّيَّتِي مِنْ بَعْدِي ، وَالْقَاضِي لَهُمْ حَوَائِجَهُمْ ، وَ السَّاعِي لَهُمْ فِي أُمُورِهِمْ عِنْدَ اضْطِرَارِهِمْ ، وَالْمُحِبُّ لَهُمْ بِقَلْبِهِ وَ لِسَانِهِ . (1)

رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: چهار دسته و گروهند، که من در روز قیامت شفاعت آنها را می نمایم: یکی آنکه ذریّه مرا پس از من اِکرام نماید، و دوم آنکه حاجت ذریّه مرا روا نماید، و سوم آنکه کوشش نماید در کارهای ذریّه من، در وقتی که آنها نیاز به همکاری دارند، و چهارم آنکه ذریّه مرا با قلب و زبان خود دوست بدارد.

أبوسعید واعظ خرگوشی، که از علماء و حفاظ حدیث أهل سنت است، همین روایت را با کمی اختلاف نقل نموده، که ذیلاً بیان می داریم.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): أَرْبَعَةٌ أَنَا لَهُمْ شَفِيعٌ وَ لَوْ أَتَوْا بِذُنُوبِ أَهْلِ الْأَرْضِ ، الصَّارِبُ بِسَيْفِهِ أَمَامَ ذُرِّيَّتِي ، وَالْقَاضِي لَهُمْ حَوَائِجَهُمْ ، وَ السَّاعِي لَهُمْ فِي حَوَائِجِهِمْ عِنْدَمَا اضْطُرُّوا إِلَيْهِ ، وَ الْمُحِبُّ لَهُمْ بِقَلْبِهِ وَ لِسَانِهِ . (2)

رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: چهار دسته اند، که من شفیع آنها خواهم بود، گرچه گناهان أهل زمین را مرتکب شده باشند، اول، کسی که در جلو ذریّه من شمشیر بزند (و با شمشیر در راه آنها بجنگد) و... و علامه

ص: 29

1- . عیون أخبار الرضا، ج 1، ص 253؛ أمالی شیخ طوسی، ج 1، ص 376.

2- . شرف النبی، ص 274.

حلی، در ضمن وصایای خود به فرزندش، فخرالمحققین، سفارش اکید در مورد ذریه رسول خدا و علویین می نماید، و حدیثی را مشابه حدیث فوق نقل نموده با مقداری تفاوت، که جالب توجه می باشد. (1)

7. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): مَنْ أَحْتَقَرَ أَوْلَادِي أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ. (2)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس حقیر بشمارد اولاد مرا، خدا گوش و چشم او را می گیرد (و گوش شنوا و چشم بینا، از او سلب می شود).

8. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): أَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ، حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَقِرَائَةِ الْقُرْآنِ ... (3)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: آداب کنید فرزندان خود را بر سه خصلت و رفتار، دوستی پیامبرتان، و دوستی اهل بیت او، و قرائت قرآن ...

9. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): أَحِبُّونِي لِحُبِّ اللَّهِ وَأَحِبُّوا أَهْلَ بَيْتِي لِحُبِّي. (4)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دوست بدارید مرا، به خاطر دوستی خدا، و دوست بدارید اهل بیت مرا، به خاطر دوستی من.

ص: 30

1- قواعد الأحكام، علامه حلی، صفحه آخر، بخش وصیت علامه به فرزندش، و جامع الأنساب، ص 60.

2- میزان الأنساب، ص 8، به نقل از فضائل السادات.

3- الجامع الصغیر، سیوطی، ج 1، ص 14.

4- شرف النبی، خرگوشی، ص 259.

10. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): مَنْ صَنَعَ إِلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يَدًا كَافِيَتُهُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (1).

رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: هرکس که، نیکی کند با یکی از اهل بیت من، در روز قیامت، من مکافات خواهم نمود.

11. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): مَنْ زَارَ وَاحِدًا مِنْ أَوْلَادِي فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ ، فَكَأَنَّمَا زَارَنِي (2).

رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: هرکس یکی از اولاد مرا در زمان حیات، یا پس از مرگ او، زیارت کند، گویا مرا زیارت کرده است.

12. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): مَنْ زَارَنِي أَوْ زَارَ أَحَدًا مِنْ ذُرِّيَّتِي ، زُرْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَنْقَدْتُهُ مِنْ أَهْوَالِهَا (3).

رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: هر کس مرا زیارت کند، یا یکی از ذرّیه مرا زیارت کند، من او را در روز قیامت زیارت می کنم، و او را از هول ها و ترس های قیامت، می رهانم.

ص: 31

1- . شرف النّبی ، ص 270 .

2- . یادداشت های سیّد مصلح الدّین مهدوی ، به نقل از مشاهد العترة و جامع الأخبار .

3- . یادداشت های آقای سیّد مصلح الدّین مهدوی ، به نقل از کتاب مشاهد العترة ، و نیز ، ثواب الأعمال مرحوم شیخ صدوق.

13. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): مَنْ وَصَلَ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فِي دَارِ الدُّنْيَا بِقِرَاطٍ، كَأَقْبَتِهِ بِقِنْطَارٍ. (1)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس به یکی از اهل بیت من صله کند در دنیا به یک قیراط (2)

، پاداش و مکافات می دهم او را به یک قنطار. (3)

14. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): مَنْ أَرَادَ التَّوَسَّلَ إِلَيَّ وَ أَنْ يَكُونَ لَهُ عِنْدِي يَدٌ أَشْفَعُ لَهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَلْيُصَلِّ (فَلْيُصَلِّ) عَلَى أَهْلِ بَيْتِي وَ يُدْخِلِ الشَّرُّورَ عَلَيْهِمْ. (4)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکسی قصد دارد که متوسل شود به من، و بخواهد که دستی در نزد من داشته باشد، که به خاطر آن، در روز قیامت او را شفاعت کنم، پس درود بفرستد بر اهل بیت من (یا صله کند بر اهل بیت من) و آنها را مسرور نماید. این بود، چهارده کلام نورانی، از قرآن مجید، و احادیث پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) درباره تشویق و ترغیب مردم، در امر محبت و نیکوکاری نسبت به ذریه رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) و احسان و نیکی به آنها، و محبت و دوستی و اظهار

ص: 32

1- . وسائل الشیعه، ج 11، ص 558 (کتاب الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر).

2- . یک قیراط، مساوی است با چهار جو و چهار حبه، و به اندازه های دیگر هم تعریف شده است، ولی در هر صورت، اندازه کمی است.

3- . یک قنطار، مساوی است با، یک صد و بیست رطل، یا پوست گاوی که پر از طلا کنند، و با اندازه های دیگر، ولی در هر صورت، اندازه بزرگی است.

4- . وسائل الشیعه، ج 11، ص 558 (کتاب الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر).

علاقه در برابر آنها، و نیز درباره زیارت قبور و تجلیل از مزارهایشان. و اگر بخواهیم مجموع روایاتی که از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در این زمینه رسیده، و در کتب شیعه و سنی نقل گردیده، و هم چنین روایاتی که از ائمه معصومین (علیهم السلام) درباره سادات و ذراری پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) وارد شده، نقل نمائیم، خود کتاب مفصّلی خواهد شد، و از هدف این کتاب دور می باشد، و لذا به همین مقدار اکتفا می نمائیم.

سخنی شیوا، از علامه مجلسی

و هم اکنون، این قسمت مهم را، با سخنی از علامه مجلسی¹ درباره زیارت امامزادگان به پایان می بریم، که عبارتی کوتاه و مضمونی بلند و ارزشمند دارد، و راهنمای گرانبهائی در این زمینه به شمار می رود:

ثُمَّ اعْلَمُ أَنَّ الْمَشَاهِدَ الْمَنْسُوبَةَ إِلَى أَوْلَادِ الْأَيْمَةِ الْهَادِيَةِ وَالْعِتْرَةَ الطَّاهِرَةَ وَأَقَارِبِهِمْ (صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ) يُسَدُّ تَحَبُّ زِيَارَتِهَا وَالْإِلْمَامُ بِهَا، فَإِنَّ فِي تَعْظِيمِهِمْ، تَعْظِيمَ الْأَيْمَةِ وَتَكْرِيمَهُمْ ... (1).

یعنی: بدان که، مشهدها (و مزارها)ئی که نسبت داده شده است به اولاد امامان و پیشوایان، و عترت پاکیزه (پیامبر) و نزدیکان و خویشان ائمه معصومین (صلوات الله علیهم)، همانا مستحب است زیارت کردن آنها، و توجه و قصد آنها، زیرا تعظیم آن امامزادگان، تعظیم ائمه، و

ص: 33

1- بحار الأنوار، ج 102 (باب آداب زیاره اولاد الائمه)، ص 273.

تکریم امامان معصوم (علیهم السلام) می باشد (و هرگونه تجلیلی درباره آن زادگان امام، تجلیل و بزرگداشت از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و امامان معصوم (علیهم السلام) ، به شمار می رود).

2. فضائل و کمالات ، و خدمات دینی و علمی و اجتماعی امامزادگان (علیهم السلام)

اشاره

دومین دلیل عظمت و نفوذ معنوی و اجتماعی امامزادگان ، فضائل اخلاقی و معنوی و کمالات نفسانی آنها ، و خدمت های دینی و اجتماعی آنان ، به ملت مسلمان و دوستداران اهل بیت (علیهم السلام) ، می باشد .

با مطالعه در تاریخ اسلام و مسلمین و امامان و امامزادگان ، به خوبی واضح می شود که فضائل نفسانی و کوشش ها و خدمات عملی فرزندان ائمه ، نقش بسیار زیادی ، در توجه دلها به سوی اهل بیت (علیهم السلام) و فرزندان عزیز رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) و ائمه معصومین (علیهم السلام) داشته است ، که مجموع آن فضائل را در چند قسمت ، خلاصه می نمایم :

1. علم و دانش

با یک مطالعه سریع و فراگیر ، می یابیم که علم و دانشی که از ذراری رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در اختیار جامعه قرار گرفته ، اعم از :

1. علم لدنی ، همانند : علوم بی پایان ائمه (علیهم السلام) و امام زادگانی که ، (لَهُمْ شَأْنٌ مِنَ الشَّأْنِ) و شمه ای از علم لدنی ، داشته اند ، همانند : حضرت زینب (علیها السلام) که امام سجاد (علیه السلام) درباره آن حضرت فرمودند : أَنْتِ بِحَمْدِ اللَّهِ عَالِمَةٌ غَيْرُ مُعَلَّمَةٍ .

ص: 34

2. علم اکتسابی ، همانند علم و دانش خیره کننده سید مرتضی و سید رضی و سید بن طاووس و سید مهدی بحر العلوم و تمامی محققین بزرگ و مراجع تقلیدی که ، از ذراری رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بوده اند ، و شمار آنها به هزاران هزار می رسد ، و علم و دانش ، و بینش و اندیشه ، و تحقیقات علمی آنها ، چراغی فرا راه زندگی انسان ها بوده است .

2 . مقامات معنوی

یک سیر مطالعاتی در تاریخ ائمه معصومین (علیهم السلام) و امامزادگان (علیهم السلام)، بررسی آثار وجودی آنها در زمان حیاتشان و پس از مرگ یا شهادتشان ، نشان می دهد که مقام معنوی آنها در پیشگاه خداوند متعال تا چه اندازه رفیع و برجسته است . معجزات و کرامات آنها ، که در زمان حیاتشان رخ داده ، و نیز کراماتی که از قبر آنها ظاهر گردیده ، و مردم در طول تاریخ چهارده قرن ، در اثر توسل به آن بزرگواران دریافته اند ، همه و همه ، نشان دهنده مقامات ماوراء الطبیعه آن انسان های الهی است .

بسیاری از قبور امامزادگان ، در اثر ظهور معجزه یا معجزاتی ، شناسائی شده و یا حفظ گردیده ، و یا تعمیر اساسی و تجدید بنا شده ، و مورد توجه زائرین و علاقه مندان قرار گرفته است .

نویسنده این سطور ، تا کنون معجزات و کراماتی که خودم در جریان وقوع آنها قرار گرفته ام ، یا به نحو معتبر و اطمینان بخش شنیده و باور کرده ام ، درباره حضرت ابا الفضل (علیه السلام)، حضرت زینب (علیها السلام) حضرت رقیه (علیها السلام)،

حضرت علی اکبر (علیه السلام) حضرت معصومه (علیها السلام)، حضرت علی بن محمد الباقر (علیه السلام) (در مشهد اردهال) و ... ، رقم بسیار بالائی را تشکیل می دهد، و هرکدام از مردم، چه بسیار کراماتی که از یک یک امامزادگان، در گوشه و کنار شهرها، و در پهنه صحراها و بیابان ها دیده اند، و باور کرده اند که: آن بزرگواران، برگزیدگان خداوند متعال هستند، و از اولیاء الله به شمار می آیند.

3. آثار و خدمات اجتماعی

شخصیت علمی و دینی و لیاقت و کفایت روحی، و نیز قدرت تدبیر و تفکر و میراث های ذاتی، که از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و ائمه معصومین (علیهم السلام) در وجود امامزادگان بوده، آنها را منشاء بزرگترین خدمات اجتماعی و برکات گوناگون، قرار داده است. سادات و ذراری پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، در هر شهر و دیاری که رفتند، به صورت تبعید، یا به منظور دوری از دسترس طاغوت های ستمگر، و یا به عناوین دیگر، آنقدر آثار و برکات وجودی از خود به جای گذارده اند، و در دستگیری از مردم نیازمند کوشیده اند، و با عقل و تدبیر خود، در حل مشکلات مسلمان ها اقدام نموده اند، که از عزیزترین مردم به شمار آمده، و طبق سنت:

(الْأَنْسُ عَيْبُ الْإِحْسَانِ) و (الْإِنْسَانُ مَجْبُورٌ عَلَى حُبِّ مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهِ) (1) مردم را به سوی خود جذب نموده اند.

ص: 36

1- « مردم بنده احسان هستند» و « انسان، به نحو طبیعی و جبلی، دوست می دارد کسی را که به او نیکی کند».

روح آزاد و ایمان و اعتقاد امامزادگان، و خصلت ستم ستیزی و عدالت خواهی آنها، عامل بسیار مهمی در نفوذ اجتماعی و عظمت شخصیتشان بوده؛ زیرا، مردمی که از ستمگری امویان و عباسیان، و دیگر طاغوتها به ستوه می آمدند، و تشنه فریادی عدالت خواهانه و ستم ستیز، می گردیدند، این امامزادگان پاک سرشت و عدالت طلب بودند، که به سوز دل مظلومان، و آتش درون مردم زجر کشیده، توجه می نمودند، و تا پای جان، و با تحمل زندان ها و آوارگی ها، و پذیرفتن شکنجه ها و آزارها، برای رساندن فریاد ستمدیدگان، به گوش جهانیان، مقاومت می نمودند. آری، این پاکان و پاکیزگان، در راه مبارزه با ستم و ستمگران، با مال و جان و آبرو، قدم بر میداشتند، و در نتیجه، در اعماق دل مظلومان و حق طلبان، جای می گرفتند، و هم چنانکه ستمگران، خانه خود را در دل مردم از دست می دادند، و خانه خراب می شدند، آنها خانه هائی آباد، در دل های مؤمنین پیدا می کردند که:

(إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا) (1).

در اینجا دلایل عظمت اجتماعی و تاریخی و عوامل نفوذ امامزادگان را در دل ها، به پایان می بریم. (2).

ص: 37

1- . مریم / 96. همانا، آنان که ایمان آورده، و عمل صالح انجام داده اند زود باشد که خداوند برای آنها، دوستی (در دل ها) قرار دهد.

2- . ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیة اصفهان، ج 1، ص 157 - 145.

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می شود. برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

